

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ –
БЛАГОЕВГРАД

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Веселин ВУЧКОВ,
член на научното жури в конкурс за придобиване на образователната и
научна степен „доктор“, обявен в ЮЗУ „Неофит Рилски“
по научната специалност „Наказателен процес“,
професионалното направление 3.6. Право,
област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Рецензент: проф. Веселин Бориславов Вучков, доктор по право

Кандидат: Десислава Димитрова Анзова – докторант в самостоятелна форма на обучение в Катедра „Публично-правни науки“ при Правно-историческия факултет

Със Заповед № 652/08.03.2017 на Ректора на Югозападен университет „Н. Рилски“ – Благоевград съм определен за член на Научно жури относно горепосочения конкурс; заповедта бе предшествана от Катедрено заседание за вътрешно обсъждане на дисертацията на кандидата Анзова, а впоследствие бе взето и решение на Факултетен съвет на Правно-историческия факултет на Университета (Протокол № 14 от 01.03.2017 г.). На своето първо заседание Научното жури взе решение да подготвя и представя *рецензия* на разработения дисертационен труд.

I. Кратки биографични данни за кандидата

Дисертантът Десислава Анзова е завършила своето средно образование в гр. Роман, а от 2013 год. е магистър по право от Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Н. Рилски“ – Благоевград (редовна форма на обучение). Почти непосредствено след това – от м. януари 2015 г. – е зачислена в докторантура на самостоятелна подготовка към Катедра „Публично-правни науки“ на Факултета, а през м. декември 2016 г. е издадена и Заповед за отчисляване (след изпълнение на индивидуалния план на дисертанта и успешно приключване на съответните процедури).

II. Характеристика на дисертационния труд

Заглавието на дисертационния труд е: „Нова парадигма на наказателния процес спрямо непълнолетните правонарушители в Република България”. Представеният труд е структуриран в *три глави*, съдържа също *увод и заключение, библиография*, както и *четири приложения* (две брошури, един флайер и една схема).

Общият *обем* на дисертационния труд е 184 страници (без да включваме приложенията). Списъкът на литературните *източници* съдържа 138 заглавия на български език и 70 заглавия на латиница; ползвани са също нормативни актове, стратегически документи и международно-правни инструменти, както и електронни източници (на български и на английски езици). *Приложение № 1* и *Приложение № 2* представляват разяснителни брошури, разработени от авторката на дисертацията; *Приложение № 3* представлява разработен от нея флайер; *Приложение № 4* се явява разяснителна схема по темата за възстановителното правосъдие спрямо непълнолетни лица. Направени са общо 168 *бележки под линия*.

Глава първа на дисертационния труд е озаглавена „Причини за девиантното поведение на непълнолетните правонарушители”.

Тази глава включва *два параграфа*, посветени на изследване на *психологията на конфликта* и на *факторите, формиращи девиантното поведение при непълнолетните лица*.

Глава втора е озаглавена: „Подходи към непълнолетните правонарушители“. Тази глава съдържа от своя страна три параграфа и множество под-параграфи, като в същината си анализира съотношението между конвенционалната наказателна система и непълнолетните правонарушители (същност и недостатъци), както и възстановителното правосъдие като алтернатива на традиционния наказателен процес спрямо непълнолетни лица. Разгледано е и развитието на възстановителното правосъдие в Република България.

Глава трета изгражда *теоретичен модел за нов наказателен процес по отношение на непълнолетни правонарушители*. Тя съдържа два параграфа: а) обосновка на примерни предложения с оглед предстояща промяна на законодателната база; б) теми и предложения за обучение на професионалисти и повишаване информираността на обществото.

III. Основни приноси

В съдържанието на дисертационния труд ще открия два съществени *приносни момента*:

Първият от тях откриваме в концентрацията на изследователя върху националния (българския) наказателно-правен ред (както

възприеман като теория, така и възприеман като практика); при това: конкретно, задълбочено, разбираемо, полезно. Дисертантът Анзова изхожда от конвенционалната наказателна система, преминава през възстановителното правосъдие като алтернатива на традиционно установения наказателен процес спрямо непълнолетни лица, за да се насочи по-конкретно към *моделите на възстановителното правосъдие, които биха могли да се осмислят и приложат спрямо непълнолетни правонарушители в Република България*. Тук именно откривам доминиращия принос на докторанта Десислава Анзова. Вярно е, че предимствата и недостатъците на конвенционалната наказателна система спрямо извършителите на престъпни деяния, при това – не само непълнолетни, но и пълнолетни лица – са анализирани обстойно в българската и чуждата литература; не са малко изследванията и практическите инициативи, посветени на необходимостта българският наказателно-правен (и наказателно-процесуален) ред да възприеме (поне) модели на възстановително правосъдие, когато извършител на престъпно деяние е непълнолетно лице (в това отношение несъмнено водеща роля играе научният ръководител на дисертанта Анзова проф. д-р Добринка Чанкова). Но, струва ми се, може да се обобщи, че разработеният дисертационен труд съдържа безспорен *свой, автентичен принос* в това отношение: авторката-изследовател предлага няколко модела на възстановително правосъдие спрямо непълнолетни лица, които (според нея) могат да намерят приложение в български условия – медиация, семейно конферирание, помирителна среща, други (правна закрила и превенция, минимална интервенция, конферирание в рамките на общността, възстановително конферирание, комисии за истина и помирение, неформални възстановителни процеси).

Второ, дължен съм да открия и втори важен принос на изследването. Става дума за *конкретните предложения de lege ferenda*. Дисертантът Д. Анзова прави въведение (в Глава трета) по този повод с изложение на някои теоретични положения и обосновки, след което пристъпва към конкретно, детайлно формулиране на правни норми относно наказателния процес спрямо непълнолетни правонарушители. Формулирани са *изменения в Наказателно-процесуалния кодекс* и съответните на тях *изменения и в Наказателния кодекс*. Наред с това Д. Анзова предлага и разработването на специален закон с цел замяна на действащия Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (действащ от далечната 1958 г.), с условно наименование *Закон за възстановителното правосъдие спрямо непълнолетните правонарушители*. Ползван е богат опит от чужди законодателства и наднационални правни инструменти.

По темата на дисертационния труд са представени *единадесет броя публикации* в авторитетни издания. Държа да отбележа също така, че Десислава Анзова е преминала през редица курсове за обучения, има

няколко участия в конференции и научни сесии, участвала е в работата по редица проекти (в Югозападен университет „Н. Рилски“-Благоевград и в Института за решаване на конфликти в гр. София).

На основата на гореизложеното смятам, че *авторът на дисертационния труд притежава задълбочени теоретични знания по специалността и категорична способност за самостоятелно научно изследване; трудът съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката.*

IV. Критични бележки и препоръки

Не намирам за необходимо да отправям критични бележки по повод представения за публична защита дисертационен труд. Единствената препоръка, която ще си позволя, е свързана с необходимостта от настойчива, упорита работа в бъдеще, за да може консервативният български наказателен процес да „допусне“ елементи на възстановително правосъдие (поне) когато извършителите на престъпни деяния са непълнолетни лица. Позволявам си тази препоръка, включително и въз основа на собствен опит. Много упоритост ще бъде необходима, а тази упоритост и последователност следва да се насочват към академичната общност, законотвореца, различни професионални среди.

V. Заключение

Изхождайки от положителната оценка за представения дисертационен труд, с убеденост формулирам своята *положителна оценка* и препоръка към Научното жури да гласува за присъждането на кандидата на образователната и научна степен „доктор“.

**17-ти март 2017 г.
гр. Благоевград**

Член на журито:
/проф. д-р В. Вучков/